

Kaukasus

anmeldelse

Af Erik Boel, landsformand
for Europabevægelsen

Kaukasus er et europæisk nærområde, der endnu ikke rigtigt er kommet på EUs dagsorden. Ny antologi fra Dansk Selskab for Kaukasusforskning kortlægger området politisk, økonomisk og kulturelt.

Forhåbentlig bliver Kaukasusbogen Korsvej og Minefelt et wake up-call for danske politikere, forretningsfolk, græsrodder ud i det internationale og andre, der er optaget af europæiske spørgsmål. Med Sovjetunionens opløsning er Kaukasus igen trådt ind på den internationale scene efter at have været afskåret fra omverdenen i næsten 7 årtier. For EU bliver Georgien, Aserbajdsjan og Armenien endda nabolande, når Rumænien og Bulgarien bliver optaget i Unionen, hvilket efter planen vil ske i 2007.

I 1997 stiftede en gruppe forskere og andre interesserede Dansk Selskab for Kaukasusforskning. Den foreliggende bog udspringer af selskabets aktiviteter. Lad det være sagt med det samme: Resultatet er blevet en særdeles læseværdig publikation; uundværlig for alle, der er optaget af denne region, som gennem århundreder har været mødested og kampplads for folkeslag og imperier – en korsvej og et minefelt. På dansk grund repræsenterer bogen en pionerindsats. Der er tale om en antologi, der dækker mange facetter af problematikken: kirkernes rolle, klankulturen, etnicitet, sprog og kultur, økonomien, olien og den militære dimension. Enkelte af forfatterne er fra udlandet. Men i øvrigt er det bemærkelsesværdigt, at vi trods alt herhjemme har en ressourcebase af denne kaliber. Her er noget at bygge videre på: Hvornår får vi et Institut for Kaukasusstudier? Et par ankepunkter: Det er ærgerligt, at der ikke er ofret

kræfter på et stikordsregister og en oversigt over relevant udenlandsk litteratur for den, der vil læse videre. Jeg savner også nogle bud på, hvorledes vi får formuleret en EU-politik for Kaukasus. Bortset fra noget økonomisk bistand og nogle EU-ledede projekter, er politikken i øjeblikket mest på det deklaratoriske niveau. Kaukasus er i virkeligheden slet ikke kommet på Unionens dagsorden.

Der er behov for danske initiativer – men den afgørende ramme bør selvfølgelig være EU. Ib Faurby skriver i det glimrende kapitel Det storpolitiske spil om Kaukasus, at situationen i Kaukasus ikke har direkte og afgørende sikkerhedspolitisk betydning for Vesteuropa. Det er nok rigtigt her og nu – men efter min opfattelse kan den meget vel få det i fremtiden.

Med de mange etniske og territoriale stridigheder, der er et produkt af Sovjetunionens delog-hersk politik, er der reelt tale om en krudttønde i vort nærområde. Kaukasus kan i de kommende år blive et konflikt- og krigsområde, som Balkan var det i 1990'erne.

EU og Kaukasus

Unionen har en særlig nordisk dimension og en såkaldt Barcelona-proces, der dækker et bredt økonomisk og politisk samarbejde i Middelhavsområdet. Efter min mening taler meget for, at Unionen også får en Kaukasuspolitik. EUs hidtidige linie har været, at et gennem-

brud i Kaukasus ikke kan komme udefra, men skal skabes indefra. Det bør imidlertid ikke blive en dårlig undskyldning for fortsat EU-passivitet. Det vil være perspektivrigt, hvis EU – som en forholdsvis neutral aktør – kunne spille ud med en plan for stabilitet og håndtering af de mange etniske konflikter i regionen. Et sådant udspil bør naturligvis have et økonomisk fundament, og bør inddrage såvel USA som Rusland foruden naturligvis regionale stormagter som Tyrkiet og Iran.

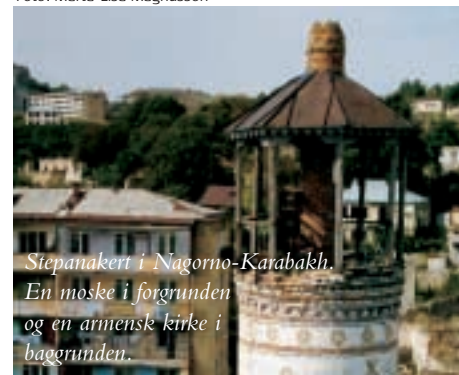
Hvis forslagene i Konventets udspil til forfatningstraktat når det gælder den fælles sikkerheds- og udenrigspolitik går igennem, bliver vi bedre rustet: en EU-udenrigsminister, et Unionens udenrigsministerium med tilhørende ambassader og et forstærket samarbejde på forsvarsområdet, som også vil medvirke til at sætte turbo på den fælles udenrigspolitik i øvrigt. Det er vigtigt, at vi snarest kommer i gang med en forebyggende indsats. Læren fra Balkan er vel mere end noget andet, hvor vanskeligt det er at begrænse og stoppe krige og konflikter, når først de er begyndt at udvikle sig.

Når man siger Kaukasus, siger man også Tjetjenien og den glemte krig. I Danmark har Ib Faurby og Märta-Lisa Magnusson gennem mange år ført en ensom kamp for, at vi netop ikke glemmer denne konflikt. En fornem indsats, der ikke er blevet nemmere efter 11. september, hvor det i vidt omfang er lykkedes præsident Putin, at

få Vesten til de facto at acceptere hans forklaring om, at krigen i Tjetjenien handler om bekæmpelse af terrorisme.

Men reelt er der tale om en afkoloniseringskonflikt. Og det kan konstateres, at der finder grove brud sted på den humane folkeret i Tjetjenien, og at de menneskelige lidelser, ikke mindst for civilbefolkningen, er meget betydelige. Det er hævet over enhver tvivl, at det er de russiske tropper, der under begge Tjetjenien-krige har begået de groveste krænkelse af menneskerettighederne. Faurby har ikke mange illusioner, når det gælder Vestens politik: alle idealistiske erklæringer til trods er den først og fremmest bestemt

Foto: Märta-Lisa Magnusson

Stepanakert i Nagorno-Karabakh. En moske i forgrunden og en armensk kirke i baggrunden.

af geopolitiske og økonomiske hensyn. Så meget desto større et behov er der for, at bl.a. Danmark udvikler et klart engagement i menneskerettighederne på Kaukasus – også når der er mere klassiske udenrigspolitiske hensyn på spil. ☆

Korsvej og minefelt red. af Ib Faurby og Märtha-Lisa Magnusson, forlaget Systime Academic, 324 s. / kr. 295,-